

(המשך מעמוד 15)

גם לא כדי להגן על אחד מאנשיו, אף שנהג להתפאר בהישגים שהרשגו קריידי גזן בשמו.

העימות הגדול בין גולדמן וגולדה בא כלל זאת. עבד-אל-נאצר שלח שליחים לגולדמן כדי לבדוק את האפשרות להימנע מליקור בקאהיר. במצב של או היתה זאת מחוזה מהפכנית. הומנת המנהיג ה' ציוני הנודע לבירת מצריים. בעיצומה של מלחמת-התשה. היתה הפגנה כבירה לי מען השלום. היא העידה יותר מאלף הצי- הרות כי נשיא-מצריים. שלמד את לקח ששת-הימים. היה מוכן לעלות על הדרך להסדר מדיני.

תחת להשיב מייד בחיוב וזמם לקאהיר, בא גולדמן לישראל. הוא גילה את העניין בסוד-סודות, לי ראשה-המשלה גולדה מאיר — אשה בעלת שינאה תהומית לער- בים ההתנגדות. בסיפית לשלום, שהיה מחייב אותה להחזיר את השטחים הכבושים.

ואכן, גולדה טירפדה את השליחות. היא הביאה את העניין לממשלה (אף שגולדמן לא ביקש זאת ממנה) חו דחתה. כמוכן, את

גולדמן, 1954 במקום בן-גוריון

גולדמן, 1982 פגישה עם ערפאת

הרעיון. היא הביאה לפירסום העניין ברבים. וזה היה סופו.

כרז באפריל 1970 נערך על כך דיון בכנסת. אמרת בו: „שילשום בוצע פשע — פשע כלפי השלום, פשע כלפי המדינה. פשע כלפי כל אדם בישראל.“ בתום הדיון הצעתי להביע על רקע זה אי-אמון בממשלה. החצעה נדחתה ב-64 נגד 4. רק רק"ח הצביעה עימי. הד"ר משה סנה הצביע עם גולדה מאיר.

היו בארץ הפגנות, קמה תנועת-שלום ספונטנית. אחרי כמה שבועות נשכח הכרז, והמדינה המדי שוכה במסע העקיצו אז מילחמת יום-הכיפורים.

בליבי האשמתי תמיד את גולדמן על כך שהתייעץ בכלל עם גולדה. תחת לפ- עול לבדו. מנהיג אמיתי צריך לקבל על עצמו לפעמים אחריות לפעולת-יחיד אמי

צת. כחייל-קומנדו. עליו להיות מוכן לפ- עול לבדו מאחורי הקוים. או בפשטות: לעשות מעשה בלתי-פופולארי מתוך תיק- ויה שהמעשה עצמו ייצור עובדות חד- שות, אשר ישכנעו את דעת-הקהל וישנו את הקוים.

(נזכרתי בפרשה זו בבהירות כאשר נפי- תחה לפני האפשרות להתקבל לראיון על- ידי יאסר ערפאת. ידידים טובים טענו בדועבד שהייתי צריך להתייעץ עם מנחם בגין, ולקבל החלטה של מוסד זה או אחר. איזה צחק!)

היום ידוע שעבד-אל-נאצר כבר הגה אז ברעיונות, שהוגשמו אחרי מותו על- ידי יורשו. אילו נסע גולדמן לקאהיר, יתכן שההיסטוריה היתה עולה על פסים חד- שים. יתכן שמילחמת יום-הכיפורים היתה נמנעת, וכל הלליה היו חיים עתה עי- מנו. יתכן שהשלום הישראלי-מצרי היה קם שנים רבות לפני שקם ושמונח בגין לא היה מגיע לשילטון. אילו נעשה הדבר על-ידי עבד-אל-נאצר, אילל הערבים, יתכן שדעתו היתה מתקבלת בכל העולם הי- ערבי.

כל זה היה אפשרי, אילו היה גולדמן לא רק אדם גדול, אלא גם אדם קצת יותר אמיץ.

מידע סודי ביותר

פ עם אחת הכניס אותי גולדמן לבוץ ממש, וגם זאת היתה פרשה אופיי- גית.

בשיא תנופתו של ויליאם רוג'רס, שר- החוץ של ריצ'ארד ניקסון, בא גולדמן לי- ארץ. בשיחה ארוכה בארבע עיניים גילה לי מידע סודי ביותר. בשיחות עם ידידיו בווינגטון — השגריר הסובייטי אנאטולי דוברינין, הנרי קסינג'ר (שהיו לו יחסים אקדמיים הדוקים עם בנו של גולדמן) ו- אחרים — הסתבר לו שיש תוכנית אמרי- קאית-סובייטית מנובשת וסופית לכפיית שלום על ישראל. הכפייה תבוא באמצעות אימים צבאיים ועיצומים כלכליים.

גולדמן נכנס לפרטי-פרטים, והכל היה משכנע מאוד. היה גם לחיזומים. הוא די- בר בניסוחן מוחלט. כמי שמדבר על עובי- דות מוגמרות.

כתוצאה מכך נהגתי שלא כמינהגי. נשאי- תי בכנסת נאום שבו קבעתי מסמרות לגבי העומד להתרחש. על סמך מידע שקיבלתי מכלי שני. ניבאתי לגולדה מאיר שתוך שלושה חודשים יוגש לישראל אולטי- מטום אמריקאי-סובייטי לשלום כפוי. ברזה תוכנית רוג'רס. (אגב, הייתי חברי-הכנסת היחידים שתמך בתוכנית רוג'רס, ועל כן אני ראוי לתואר, שבגין ציטט אותו הש- בוע מפי גולדה: „בוגד“.) הצעתי למי- שלה להקדים תרופה למכה ולפרסם מייד תוכנית-שלום ישראלית. שתתקבל על דעת העם הפלסטיני.

עקבור שררשה חודשים לא קרה כלום. לא אולטימטום, לא שלום כפוי, אפס. גולדה ניצדה פרשה זו עד תום, ומדי פעם הזכירה לי בנאומיה העוקצניים את הנבואה שהתבררה.

היתה זאת אחת מחולשותיו של גולד- מן. הוא היה איש ההגיון הצרוף, ולא היתה לו הסבלנות לחכות עד שההגיון יתרגם את עצמו לשפת המציאות. לא פעם דיווח על הדברים שהיו צריכים להתרחש. על פי ההגיון — ולא על הדברים שהתרח- שו במציאות. על כל פנים, מאז שוב לא סמכתי על דיווחיו בעיניים עצומות.

הצרה היתה שגולדמן האמין במשך זמן רב שאכן יכפו האמריקאים את השלום על ישראל, או — לפי האימרה שהפכה עתה אפנתית — „יצילו את ישראל מפני עצמה“. זהו אשלייה, שמקורה בתסכול. מכיוון שלא האמין כי ניתן לשנות את דעת-הקהל בישראל ולהבריא את ישראל מבפנים, תלה את תיקויותיו בהתערבות ייצונית, אמריקאית או אמריקאית-סוב- ייטית, שתביא את השלום המיוחל על אפה ועל חמתה של ממשלת-ישראל.

משום כך ניבא פעמים רבות שהנהיהנה עומד השלום הכפוי לרדת עלינו, עד כפי מלאכים. ובכך פעם שהתבררה הנבואה, בא במקומה עיתוי חדש.

נראה כי בסוף ימיו החל גם הוא מת- ייאש מן השלום הכפוי. מעיד על כך

מיכתב פרטי ששיגר לי לפתע, שלא כתי- שובה על כל מיכתב קודם שלי, ושוב הגיב על דברים שכתבתי על נושא זה (ראה מיסגרת).

לביירות הנצורה

ב אותו מיכתב גם התייחס לרעיון שעלה בשנים האחרונות במקומות רבים: לערוך פגישה-פיסגה בין גולד- מן וערפאת.

גולדמן גילה במיכתבו כי אנשי הצמ- רת האמריקאית הפצירו בו להיפגש עם ראש-אש"ף, כדי להכשיר את הקרקע לי- מגעים בין האמריקאים עצמם והמנהיגות הפלסטינית. גם ידידיו האחרים של גולד- מן — כמו ברונו קרייסקי, וכמדומני גם פיאר מנדס-פראנס — המריצו אותו לעי- שות כן.

איני יודע מדוע לא התקיימה פגישה זו מעולם. אחרי מות גולד- מן פרסם ערפאת הודעת-אבל נרי- גשת.

מדי פעם היו הדברים קרובים. ב-1979 נערכה ברומא ועידה, שבה השתתפה מי- ש' לחת רמת-דרג מטעם אש"ף וגם מישלחת ישראלית (ובה יעקוב ארנון ואני). היו שמועות שערפאת עשוי לבוא לאיטליה, וגולדמן שהה לצורכי ריפוי באחד האיים הסמוכים. דיברתי עימו כמה פעמים ב- טלפון, וקבענו שאזעיק אותו אם יבוא ערפאת. אך הדבר לא יצא לפועל. ערפאת לא בא.

כשפרצה מלחמת-הלבנון, שהיתה אסון בעיניו, הצטרף גולדמן ליוזמה חשובה. יחד עם שני מנהיגים יהודיים גדולים — פיאר מנדס-פראנס ומילום קלוזניק — פורסם, תוך תיאום מוקדם עם עיצאם סרטאווי, איש-אש"ף, גילוי-דעת בזכות ההכרה הי- הדדית בין ישראל ואש"ף ופיתרון של ש- לום ביניהם. במפתיע, פורסם יאסר ערפאת בכיירות הנצורה הודעת-ברכה על מעשה זה.

אחרי פגישתי עם ערפאת, עלה הרעיון להזמין את שלושת היהודי- דים הגדולים לביירות המערבית, בהפגנה גדולה למען השלום. מעשה דרמאטי כזה היה מעורר הדים בעולם כולו. אך כשבדקנו את האפשרות, שמענו כי גולדמן אינו במצב המאפשר לו לנסוע. הוא כבר נספה למות.

אוטי-שרון

א יהיה גולדמן שני. לא רק מפני שגולדמן עצמו היה דמות יחידה-במי- נה, אלא גם מפני שהעולם, שאותו ביקש לייצג, שוב אינו קיים.

העם היהודי, שאותו ביקש גולדמן לי- העמיד לצידה של ישראל כבעל-ברית בעל דיעות עצמאיות, חדל מלהתקיים (אם בכלל היה קיים אי-פעם). יהודי הי- עולם הם מושבה ישראלית, שעליה מרי- צבים נציגים יעונוים ישראלים. בעלי גינונים קולוניאליים, בדמותם של שגרירי רים או „מנהיגים“ יהודיים שכירים. ממש- לתי-ישראל שלטת במימסד היהודי בעולם כפי שסטאלין שלט, בשעתו, במיפלגות הי- קומוניסטיות בעולם.

מבחינה מדינית, נכשל גולדמן לאורך כל הקו. ביום מותו היתה ישראל רחוקה יותר מתפיסתו מכפי שהיתה אי-פעם. נבר- אותנו השחורות ביותר התאמתו — המי- ציאות אף עולה עליהן בחומרתה. הרוח ההומאניסטית היהודית גוססת במדינת- ישראל.

אמנם, דווקא ערב מותו, התפתחה היוז- מה המדינית של הנשיא רונלד רגן, הנר- שאת בחובה איום (או הבטחה) של שלום כפוי. אך נדמה לי שגולדמן עצמו היה מפקפק ברצינותה של יוזמה זו, אחרי אכי- זבות כה רבות.

אך אני מעו להינבא שדמותו של גולדמן לא תקטן בדפי ההיסטוריה אלא תגדל. הוא ייזכר בדורות הבאים כמי שהעמיד לפני ישראל אלטרנטיבה שפוייה, לפי מי- טב המסור היהודית. הוא ייצג את המור- סר ההומאניסטי, את התבונה הצרופה ואת הדמיון היוצר של מדינאי אמיתי.

מכא הבחינות, הוא היה האנטי- תיזה האישית והרוחנית לאריאל שרון.

מינון

האשמה העיקרית

רובצת על אש"ף

אך התנהגותם

של שילטונות

גרמניה וישראל

מעוררת שאלות

חמורת ביותר

מדוע

מעט אחרי חצות, מסר כתב של סוכנות הידיעות „רויטר“, שתו ראש- הממשלה גולדה מאיר וכמה שרים „לחיים“ בירושלים, כאשר נודע להם כי מיבצע החילוץ של הספורטאים הי- שראלים במינכן הצליח. ראש-הממשלה הלכה לישון בשעה 1 וחצי אחר חצות, כאשר עדיין לא ידעה מה אירע בנמלי- התעופה הצבאי מירסטנפלדברוק. עד היום אין איש יודע בדיוק מה אירע שם, במינכן, בשעות האלה. זוהי תוצאה של מערכת שלמה על העלמת מידע, כזבים מכוונים וטיוח האמת, שממשלות גרמניה וישראל היו שותפות לה.

מדוע? אין שום ספק באשמתם של אנשי אש"ף מאירגון „ספטמבר השחור“. ידוע מעל לכל ספק שהם רצחו את המאמן משה ויינברג בצורר ירוש. ידעו שהם רצחו את מרים-המיסקולות משה רומנו, שנמצא הרוג במעונות הספורטאים בי- מינכן, כשסכין נעוצה במיפשתו ושני קליעי רובה בנושו. אנשי „ספטמבר השחור“ אשמים גם בטבח הישעה הי- ספורטאים האחרים במירסטנפלדברוק, גם אם הם לא ירו במועל בכלום. אך אם ניתן היה להציל את חייהם של חלק מן הספורטאים — בין אם במשאו-זמתן ובין אם על-ידי מיבצע חילוץ רציני ומתוכנן היטב, והדבר לא נעשה — נוטלות ים ממשלות גרמניה וישראל חלק באשמה.

לפני עשר שנים, בספטמבר 1972, היו עיני כל גרמניה נשואות למינכן, שם נערכו המישחקים האולימפיים. בישראל היו גם עניינים אחרים על סדר-היום. שבייתה ארוכה ומרירה בבית החרושת „עליית“ היתה אז בעיצומה, ועיתוני- הערב תקפו בחריפות את מוז"ל ההסתד- רות דאז, יחפק בן-אהרון, על עמדתו בפרשה. הסנאטור האמריקאי ג'ורג' מק'גאוורו, שהיה מועמד לנשיאות, הר- דע שיבקר בחגיגות הצ'יחיובל למדינת- ישראל, אם ייבחר. שר-הביטחון משה דיין וסגן ראש-הממשלה ינאל אלון ניהלו קרב עיקש על ירושתה של גולדה מאיר, שהכל היו בטוחים שתפנה את מקומה. סערה וזטא עורר הפירסום שמשכורתם של חברי קואופרטיב התח- בורה „אגד“ מגיעה ל-2500 ל"י לחודש. ואז, בשעות הבוקר המוקדמות של ה-5 בספטמבר 1972, הודיע „קול- ישראל“ על החטיפה במינכן. שורה ארוכה של מחללים, אינהגות וחוסר- תיאום, שנמשכו כמעט 24 שעות, הביאה את הפרשה לסיום מוויצע וטראגי. היום, עשר שנים אחרי-מעשה, אפשר